

Tuinclubs, het collectieve tuinbeleven

Tekst - Éva Kovács en Marian Lenshoek Fotografie - Éva Kovács, Ankie Dekker en Zeeuwse tuinclub

Tuinieren is een sociaal gebeuren. Hoewel je het planten, wieden, maaien en snoeien meestal alleen of met je partner doet, is het genieten van de tuin des te zoeter als je het met anderen kunt delen. Tuinliefhebbers leggen gemakkelijk contacten. Stekken en zaden ruilen en het uitwisselen van ervaringen schept een band, en biedt tevens een mooie gelegenheid bij elkaar in de tuin te kijken. De stap van een vriendenkring naar een georganiseerde tuinclub is dan gauw gemaakt.

In Nederland zijn de eerste tuinclubs aan het einde van de jaren zestig van de vorige eeuw opgericht. Het tijdschrift 'Onze Eigen Tuin' stond aan de wieg van het tuinclubgebeuren.

Onderlinge contacten verstevigen

De ruilrubriek van het tijdschrift werd sinds 1964 door mevrouw Barendrecht-Hoen (biologe en publicist over planten) verzorgd. Zij begon in haar ruilrubriek met het in contact brengen van tuinliefhebbers die in elkaars buurt woonden. In de herfst van 1970 plaatste zij een oproep in 'Onze Eigen Tuin' om tuinclubs in het hele land op te richten, met het doel "onderling contact te verstevigen en meer kennis op te doen door het bezoeken van elkaars tuinen". De eerste 'Eigen Tuin Club', de 'Kennemer' komt uit haar omgeving voort. Zo schrijft zij hierover in het tijdschrift 'Onze Eigen Tuin':

"We begonnen met vijf-zes mensen en we zaten op een zeer koude juni-avond met elkaar kennis te maken. In de loop van de zomer kwamen er wat mensen bij en toen het weer voorjaar werd, meende ik een stencil rond te moeten sturen. Er waren twee mevrouwen met kerstrozen, de een met een mooi bloeiende Helleborus foetidus, ikzelf natuurlijk met mijn rijkbloeiende Corsicanen. We nodigden iedereen uit om te komen kijken. Niemand kwam... Zie je wel, zei de sceptische mevrouw, het wordt niets. Zie je wel, zei ik, toen ik de 13 leden maar eens persoonlijk op een middag op de thee en op de kerstroos vroeg. Zie je wel! Ze liepen door de nog kale voorjaartuin en ze vroegen: Wat hebt u daar en wat is dat? "Juichen boven sprietten", noemt een andere mevrouw dat, die eigenlijk alleen van bloeiende planten houdt. Na deze kennismaking was het ijs gebroken. Enkelen vonden elkaar. Het "Komt u ook bij mij" was niet van de lucht. In de loop van het jaar groeiden we uit tot 35 leden. "Meer niet" zei iemand, "dan wordt het te veel". "Je weet nooit wat je weggooit" zei de ander nuchter. En zo zijn we dus gegroeid tot een tuinclub in Heemstede en omstreken. We doen het eenvoudig, betalen een kleine contributie, we vergaderen niet, hebben geen

Links: Bloemen, thee, taart, foto boeken en verhalen. Het hoort allemaal bij het collectieve tuinbeleven. Tuin van Toosje Wevers in Driehuis, nr. 176 in de Open Tuinen Gids 2012.

Eerste opentuinweekend van De Tintelhof in Veere in juli 1979.

De Zeeuwse tuinclub in 2000.

Een toelichting door de tuineigenaar zelf is altijd boeiend. Tuinclub Velserbeek in de tuin van Christel Krautwig in Xanten.

Van de Zeeuwse tuinen is de tuin van de familie Lenshoek in Kloetinge nog steeds open voor publiek. Om de tuin te bezoeken kunt u een afspraak maken via e-mail: lenshoek@zeelandnet.nl. Tuin nr. 218 in de Open Tuinen Gids 2012.

vaste ontmoetingsdagen, hoewel dat wel eens is voorgesteld. Maar we hebben deze zomer enorm veel tuinen gekeken, planten gekregen, namen opgezocht, excursies gemaakt... Ieder, die zelf zijn tuin doet mag lid zijn; niet de mevrouw, die in het voorjaar bollen heeft, daarna eenjarige en alles aan de tuinman overlaat... 's Winters hebben we tuinboeken-thee's, zitten om een ronde tafel en praten over alles wat met de tuin te maken heeft... Vooral dit samen uit zijn, is goed voor de saamhorigheid... En dan zie je ergens een plant en dan zeg je: "Gunst, die heb je van F." Dat is al een goed teken: je krijgt, je geeft en je leert. En dat is de simpele bedoeling van onze tuinkring..."

Ervaren tuiniers binden

De oproep viel in goede aarde. Landelijk werden tuinclubs opgericht en de verslagen verschenen in de tuinclub-rubriek van 'Onze Eigen Tuin', ook van de hand van mevrouw Barendrecht. De beroemdste tuinclub is waarschijnlijk de in 1971 opgerichte Zeeuwse, mede naar aanleiding van een oproep in 'Onze Eigen Tuin.' "De Zeeuwse tuinclub wilde mensen binden die hielden van vieze vingers en die veel van tuinen wisten," zegt Ankie Dekker van de Zeeuwse tuinclub. "Het was zeker geen gezelligheidsclub. Wij wilden het niveau hoog houden en elkaars problemen bespreken. Lid worden kon alleen als je verstand van tuinen had en zelf tuinierde. Je kon je opgeven via mevrouw Barendrecht." De leden reisden veel naar Engeland en lieten zich inspireren door de talloze plantenverenigingen, waaronder de Hardy Plant

Society. "De bedoeling met de Zeeuwse tuinclub was om de leden te binden en contacten te leggen. Ervaringen uitwisselen en bij elkaar in de tuin kijken hoe de planten het daar doen." De prachtige tuinen van de leden werden veelvuldig gefotografeerd door Marijke Heuff, en de foto's verschenen in tijdschriften en boeken. Ze vervulden een voorbeeldfunctie.

De eerste open tuinen

Het tegelijkertijd open stellen van tuinen voor een breed publiek was de grootste verdienste van de Zeeuwse Tuinclub. Hiermee is een trend, de opentuinbeweging in gang gezet. Een dierbare belevenis voor velen. De eerste particuliere tuin die in Nederland openging voor het publiek was de Hof van Walenburg van de heer en mevrouw Canneman in Langbroek.

In 1978 of 1979 gingen Zeeuwse tuinen open, geïnspireerd door de Engelse open tuinen, op initiatief van Corrie Poley-Bom van de tuin van het voormalige Slot der Nisse in Nisse: "Mensen kenden het niet, een open tuin. Het was direct een succes. De voorbeeldfunctie van een mooi hoekje bij je huis. Mensen raken enthousiast en zo ontstaat meer vraag naar planten. Uiteindelijk hebben we de tuin dertig jaar lang opengesteld en ik heb er altijd van genoten." De eigenaren lieten zich inspireren door Engelse tuinboeken, en reisden naar Engeland om daar de planten te kopen die door Boskoopse kwekers naar Engeland waren geëxporteerd. Planten die door de Zeeuwse tuinen populair zijn geworden, zijn bijvoorbeeld

de purperrode Geranium psilostemon, Astrantia (het Zeeuws knoepje) en de combinatie van de roos Sneeuw Witje met Alchemilla mollis.

De Zeeuwse tuinen boden voor elk wat wils: de beroemde, weelderige border van plantengroepen op kleur, bekend als het 'bloeiende schilderij' van Madeleine van Bennekom in Domburg, de subtiele borders in geel en wit gecombineerd met strak gesnoeide heesters van Ankie Dekker in Veere, de artistieke plantencombinaties met mooie blad- en bloemvormen in de tuin van Corrie Poley in Nisse, de composities van kleur, bladform en bloei volgens de cottagetuintraditie van Etta en Louis de Haes in Wemeldinge en het historische park met als verrassing de vasteplantenborders met ouderwetse rozen van de familie Lenshoek midden in het dorp Kloetinge.

Collectief tuinbeleven

In het registreren en coördineren van de tuinclubs bleef 'Onze Eigen Tuin' een belangrijke rol vervullen. Via de ruilrubriek kwamen steeds meer tuinliefhebbers en tuinclubs in contact, en de interessante clubverslagen gaven anderen inspiratie. Dankzij het idee van mevrouw Barendrecht waren in 1988 al honderd clubs ingeschreven. De tweehonderdste in 1992 en bij het stoppen van de rubriek in 2007 was de teller boven de driehonderd. Na het overlijden van mevrouw Barendrecht in 1976 neemt Jan-Willem Plankeel van de Leidse Tuinclub het stokje over. Vanaf 1980 tot 2007 wordt Rietje van der Lee landelijke contactvrouw.

Onder haar leiding was de ruilrubriek tot een veel geraadpleegde tuinclubrubriek uitgegroeid.

Ten slotte een enthousiast verslag van de Zeeuwse tuinclub; collectief tuinbeleven op zijn best. Gepubliceerd door mevrouw Barendrecht-Hoen, in het herfstnummer 1975 van 'Onze Eigen Tuin'.

"Ik kreeg van mevrouw Van Bennekom, de leidster van de tochtjes, een bijzonder aantrekkelijk verslag over de zomer van 1974. Behalve dat ze elkaars tuinen bezochten, hebben ze mooie excursies gemaakt. Naar een heel speciale tuin in Haamstede, verdeeld in meerdere ommuurde tuinen, die elkaar opvolgen, zodat je uiteindelijk in de 'wilde tuin' terechtkomt. In het midden de mooiste moestuin, die ik ooit zag, schrijft mevr. Van Bennekom, met alle bedden omzoomd door buxushaagjes. In alle tuinen een mooie stenen of houten bank. "Je moet niet alleen werken, ook genieten" zegt de gastheer... In Kalmthout, in België, juist toen ze in aanbidding voor 'Wedding Day' stonden, een klimroos, die meters en meters geboomte kan omvatten, kwam mevrouw De Belder langs. Ze kregen allemaal een stek cadeau, met nog een plastic zakje eromheen! Die van mevrouw Van Bennekom groeit al goed."

Met dank aan Eva Bienfait, de dochter van mevrouw Barendrecht-Hoen, aan Jo Cuijpers van 'Onze Eigen Tuin' en Madeleine van Bennekom, Ankie Dekker, Etta de Haes en Corrie Poley voor de informatie die zij verstrekten om dit artikel mogelijk te maken.